

Прокуратура України
ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ

НАКАЗ
№ 4/1гн

*(Із змінами, внесеними наказом Генерального прокурора України
від 25.01.13 № 4/1гн-1, від 13.11.2013 №98)*

3 грудня 2012 року

м. Київ

**Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів
органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність**

З метою забезпечення належної організації прокурорського нагляду за виконанням вимог Конституції України, Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та інших законодавчих актів із цих питань, керуючись статтею 15 Закону України «Про прокуратуру»,

НАКАЗУЮ :

1. Заступникам Генерального прокурора України, прокурорам Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, Дніпровському екологічному прокурору, прокурорам регіонів з нагляду за додержанням законів у війсьній сфері та їх заступникам, а також уповноваженим наказом Генерального прокурора України керівникам і прокурорам структурних підрозділів апаратів, керівникам міських, районних, міжрайонних та інших прирівняних до них прокуратур та призначеним ними прокурорам забезпечити належну організацію нагляду за додержанням прав і свобод людини і громадянина, інтересів суспільства та держави при здійсненні оперативно-розшукової діяльності щодо попередження, своєчасного виявлення і припинення злочинів, розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно зниклих осіб.

2. Наглядову діяльність організувати:

2.1. У Генеральній прокуратурі України:

1) Головному управлінню нагляду за додержанням законів у кримінальному провадженні – за оперативними підрозділами Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, податкової міліції Державної податкової служби України, Державної прикордонної служби України, Державної митної служби України, які уповноважені проводити оперативно-розшукову діяльність

згідно зі статтею 5 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність", за винятком підрозділів, зазначених у підпунктах 2, 3, 6 цього пункту;

2) Головному управлінню нагляду за додержанням законів спецпідрозділами та іншими органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю і корупцією, – за спецпідрозділами центральних апаратів Міністерства внутрішніх справ України та Служби безпеки України, Департаментом внутрішньої безпеки Міністерства внутрішніх справ України, Управлінням внутрішньої безпеки Державної податкової служби України;

3) Головному управлінню захисту прав і свобод громадян та інтересів держави, протидії корупції та злочинності у сфері транспорту – за оперативними підрозділами МВС України, які ведуть боротьбу зі злочинністю та корупцією на транспорті;

4) Управлінню захисту прав і свобод дітей – за оперативними підрозділами Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, податкової міліції Державної податкової служби України, Державної прикордонної служби України, Державної митної служби України, Державної пенітенціарної служби України у частині провадження оперативно-розшукової діяльності щодо попередження, виявлення і припинення злочинів, вчинених неповнолітніми або за їх участю, розшуку неповнолітніх та інших осіб, які вчинили злочини за їх участю, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання;

5) Головному управлінню нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальному провадженні та інших примусових заходів – за оперативними підрозділами Державної пенітенціарної служби України;

6) Головному управлінню нагляду за додержанням законів у воєнній сфері – за оперативними підрозділами Служби зовнішньої розвідки України, Управління державної охорони України, Головного управління розвідки Міністерства оборони України, Управління внутрішньої безпеки та Управління військової контррозвідки Департаменту контррозвідки Служби безпеки України, Управління інформації та Управління внутрішньої безпеки Департаменту оперативної діяльності Адміністрації Державної прикордонної служби України;

7) Управлінню внутрішньої безпеки **Головного управління кадрового забезпечення та внутрішньої безпеки** – за спецпідрозділами Служби безпеки України та відповідними підрозділами на місцях при проведенні оперативно-розшукової діяльності стосовно прокурорсько-слідчих працівників, зазначених у статтях 17, 56 Закону України «Про прокуратуру».

(До пункту внесено зміни відповідно до наказів Генерального прокурора України від 25.01.2013 №4/Ігн-1, від 13.11.2013 №98)

2.2. У прокуратурах Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, Дніпровській екологічній прокуратурі, прокуратурах регіонів з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері:

1) відділам нагляду за додержанням законів органами внутрішніх справ при провадженні оперативно-розшукової діяльності (відділу нагляду за додержанням законів органами внутрішніх справ у кримінальному провадженні прокуратури м. Севастополя) – за оперативними підрозділами Головних управлінь (управлінь) МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, за винятком підрозділів, зазначених у підпунктах 2, 4, 5, 7 цього пункту та підпункті 2.3.3 наказу;

2) управлінням (відділам) нагляду за додержанням законів спецпідрозділами та іншими установами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю і корупцією, – за управліннями по боротьбі з організованою злочинністю Головних управлінь (управлінь) Міністерства внутрішніх справ України, Головними відділами (відділами) по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Головних управлінь (управлінь) Служби безпеки України, відділами Департаменту внутрішньої безпеки Міністерства внутрішніх справ України, відділами внутрішньої безпеки на залізницях Департаменту внутрішньої безпеки Міністерства внутрішніх справ України (за місцем їх розташування), відділами внутрішньої безпеки Управління внутрішньої безпеки Державної податкової служби України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі;

3) відділам нагляду за додержанням законів органами Служби безпеки України, Державної митної служби та Державної прикордонної служби України – за оперативними підрозділами органів охорони державного кордону та регіональних управлінь Державної прикордонної служби України (за місцем розташування), регіональної та обласних митниць, Головних управлінь (управлінь), міських, районних та міжрайонних відділів Служби безпеки України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, за винятком підрозділів, зазначених у підпунктах 2, 7, 9 цього пункту;

4) відділам нагляду за додержанням законів органами податкової міліції – за оперативними підрозділами управлінь податкової міліції Державної податкової служби в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (за винятком оперативно-розшукових справ, зазначених у підпункті 7 цього пункту), а також оперативними підрозділами Головних управлінь (управлінь) Міністерства внутрішніх справ України в частині провадження оперативно-розшукової діяльності щодо попередження, виявлення та припинення злочинів, пов'язаних з фіктивним підприємництвом та легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом;

5) управлінням (відділам) правозахисної діяльності, протидії корупції та злочинності у сфері транспорту (старшим прокурорам, прокурорам прокуратур) –

за оперативними підрозділами Управлінь Міністерства внутрішніх справ України на залізницях, а за відсутності у структурі прокуратур обласного рівня спеціалізованих прокуратур у транспортній сфері – за оперативними підрозділами лінійних відділів на залізничному, повітряному, водному транспорті та у метрополітенах Головних управлінь (управлінь) Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (за місцем розташування), за винятком підрозділів, зазначених у підпункті 2 цього пункту;

б) відділам нагляду за додержанням прав і свобод дітей – за оперативними підрозділами Головних управлінь (управлінь) МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, органів охорони державного кордону та регіональних управлінь Державної прикордонної служби України (за місцем розташування), регіональної та обласних митниць, Головних управлінь (управлінь), міських, районних та міжрайонних відділів Служби безпеки України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, управлінь податкової міліції Державної податкової служби в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, слідчих ізоляторів та управлінь Державної пенітенціарної служби у частині провадження оперативно-розшукової діяльності щодо попередження, виявлення і припинення злочинів, вчинених неповнолітніми або за їх участю, розшуку неповнолітніх та інших осіб, які вчинили злочини за їх участю, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання;

7) відділу нагляду за додержанням законів органами внутрішніх справ при провадженні досудового розслідування та підтримання державного обвинувачення Дніпровської екологічної прокуратури – за оперативними підрозділами органів внутрішніх справ, служби безпеки та податкової міліції в частині провадження оперативно-розшукової діяльності щодо попередження, виявлення і припинення злочинів у сферах охорони і збереження водних ресурсів, земельних відносин, які вчинені на території річки Дніпро, її водосховищах, Дніпровсько-Бузькому лимані, їх водоохоронних зонах, прибережних захисних смугах;

8) відділам нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальному провадженні, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян (старшим прокурорам прокуратур) – за оперативними підрозділами слідчих ізоляторів та управлінь Державної пенітенціарної служби України;

9) відділам нагляду та контролю за додержанням законів при провадженні оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування прокуратур регіонів з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері – в регіональних управліннях військової контррозвідки Служби безпеки України, відділах внутрішньої безпеки Департаменту оперативної діяльності Адміністрації

Державної прикордонної служби України по регіональних управліннях (за місцем їх розташування).

2.3. Керівникам міських, районних, міжрайонних та інших прирівняних до них прокуратур (крім спеціалізованих прокуратур), а також призначеним ними прокурорам – за оперативними підрозділами міських, районних та міжрайонних відділів органів внутрішніх справ, податкової міліції, за винятком підрозділів, зазначених у підпунктах 2.3.1-2.3.3 цього пункту, виправних та виховних колоній, виправних центрів, арештних домів (за місцем розташування).

2.3.1. Керівникам прокуратур з нагляду за додержанням законів у транспортній сфері, а також призначеним ними прокурорам – за оперативними підрозділами лінійних відділів Управлінь Міністерства внутрішніх справ України на залізницях, лінійних відділів на водному, повітряному транспорті та у метрополітенах Головних управлінь (управлінь) Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, за винятком підрозділів, зазначених у підпункті 2.3.2 цього пункту.

2.3.2. Керівникам міжрайонних екологічних прокуратур Дніпровської екологічної прокуратури, а також призначеним ними прокурорам – за оперативними підрозділами міських, районних та міжрайонних відділів органів внутрішніх справ, податкової міліції в частині провадження оперативно-розшукової діяльності щодо попередження, виявлення і припинення злочинів у сферах охорони і збереження водних ресурсів, земельних відносин, які вчинені на території річки Дніпро, її водосховищах, Дніпровсько-Бузькому лимані, їх водоохоронних зонах, прибережних захисних смугах.

2.3.3. Керівникам прокуратур з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері (на правах міських) і призначеним ними прокурорам - за оперативними підрозділами військової контррозвідки Головних управлінь (управлінь) Служби безпеки України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, регіональних управлінь військової контррозвідки Служби безпеки України, спеціальної міліції Головних управлінь (управлінь) Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, внутрішньої безпеки Управління внутрішньої безпеки Департаменту оперативної діяльності Адміністрації Державної прикордонної служби України по прикордонних загонах (за місцем розташування).

2.4. Про призначення працівників міських, районних, міжрайонних прокуратур, інших прирівняних до них прокуратур щодо здійснення нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, прокурорам зазначених прокуратур видавати накази та їх примірники надсилати керівникам органів, у складі яких діють оперативні підрозділи, за оперативно-розшуковою діяльністю яких здійснюється нагляд.

2.5. Здійснювати наглядову діяльність за додержанням законів при провадженні оперативно-розшукової діяльності іншими підрозділами органів прокуратури України дозволяється лише за спеціальним наказом Генерального прокурора України.

3. Галузевим підрозділам забезпечити контроль за організацією нагляду міськими, районними, міжрайонними та іншими прирівняними до них прокуратурами, надавати їм необхідну методичну і практичну допомогу.

4. Перевірки законності проведення оперативно-розшукових заходів та прийнятих при цьому рішень проводити на підставі:

- планових заходів з урахуванням стану законності в цій сфері діяльності;
- даних про відсутність позитивних результатів щодо попередження, своєчасного виявлення і припинення злочинів, розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання, а також безвісно відсутніх осіб;
- інформації про неналежне виконання вказівок уповноваженого прокурора;
- повідомлень оперативних підрозділів про заведення чи закриття оперативно-розшукової справи, проведення оперативно-розшукових заходів, які не потребують дозволу слідчого судді або рішення прокурора;
- повідомлень, скарг і звернень осіб про порушення вимог законодавства під час здійснення оперативно-розшукової діяльності;
- інформації про неналежне виконання доручень, постанов, ухвал та інших обов'язкових рішень слідчого, прокурора, слідчого судді, суду щодо здійснення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання;
- ініціювання керівниками відповідних галузевих управлінь і відділів, керівниками міських, районних, міжрайонних та прирівняних до них прокуратур та вказівки уповноваженого прокурора вищого рівня.

5. Перевіряти додержання вимог чинного законодавства щодо:

а) заведення оперативно-розшукових справ, підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності;

б) наявності повноважень в осіб, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність;

в) відповідності оперативно-розшукових заходів цілям і завданням оперативно-розшукової діяльності, дотримання встановлених законодавством умов і порядку проведення оперативно-розшукових заходів, а також залучення громадян до їх здійснення на конфіденційній основі та засадах добровільності;

г) застосування окремих обмежень прав і свобод людини, обґрунтованості клопотань до суду про надання дозволу на проведення оперативно-розшукових заходів, зокрема пов'язаних із втручанням у приватне спілкування;

г) своєчасності направлення відомостей про злочинну діяльність окремих осіб, які здобуті в ході оперативно-розшукової діяльності, органам досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування;

д) обґрунтованості продовження, припинення, поновлення обчислення строків ведення оперативно-розшукових справ та їх закриття, а також використання результатів оперативно-розшукової діяльності;

е) своєчасності повідомлення про заведення та закриття оперативно-розшукових справ;

є) відповідності відомчих наказів, інструкцій, розпоряджень та інших правових актів з питань проведення оперативно-розшукової діяльності Конституції України та іншим законам України.

6. Уповноваженим прокурорам повною мірою використовувати свої права, передбачені законом, щодо проведення перевірок, усунення порушень, допущених при здійсненні оперативно-розшукової діяльності, поновлення порушених прав і свобод громадян, для цього:

6.1. Знайомитися з оригіналами оперативно-розшукових документів і відповідними журналами їх реєстрації й обліку, за наслідками перевірки складати відповідно до правил секретного діловодства довідку. Вживати заходів щодо усунення виявлених недоліків і порушень законів.

6.2. Вимагати письмові пояснення від керівників оперативних підрозділів та осіб, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, щодо виявлених порушень закону та їх причин.

6.3. Надавати письмові вказівки про проведення оперативно-розшукових заходів з метою попередження та виявлення злочинів, розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, та осіб, які безвісно відсутні.

7. Перевіряти законність заведення оперативно-розшукових справ протягом 5 днів від дня надходження повідомлення про їх заведення з метою своєчасного реагування на незаконні рішення про заведення таких справ.

8. Перевіряти своєчасність та обґрунтованість направлення оперативними підрозділами матеріалів, у яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, до органу досудового розслідування для здійснення досудового розслідування, або відповідних повідомлень органам досудового розслідування, прокурору в разі неможливості направлення таких матеріалів у зв'язку з

проведенням оперативно-розшукових заходів, що тривають і припинення яких може негативно вплинути на результати кримінального провадження.

9. Перевіряти перед погодженням відповідність клопотань керівників оперативних підрозділів або їх заступників до слідчого судді про здійснення оперативно-розшукових заходів, які тимчасово обмежують конституційні права особи, вимогам чинного законодавства та матеріалам оперативно-розшукових справ. За результатами перевірки складати відповідні довідки згідно з вимогами секретного діловодства.

9.1. Питання про погодження клопотань керівників оперативних підрозділів або їх заступників про здійснення оперативно-розшукових заходів, що тимчасово обмежують конституційні права особи, або про відмову в їх задоволенні вирішувати невідкладно.

9.2. У разі відмови в погодженні клопотань про проведення оперативно-розшукових заходів повертати їх керівникам органу, у складі якого діє оперативний підрозділ, відповідними листами з викладенням мотивів відмови. При встановленні фактів порушення вимог законодавства при веденні оперативно-розшукових справ вирішувати питання про відповідальність винних працівників.

10. Вивчати законність ухвал слідчого судді про надання дозволу на здійснення оперативно-розшукових заходів, які тимчасово обмежують конституційні права особи. При виявленні фактів порушення вимог законодавства вживати заходів реагування на такі ухвали.

11. Перевіряти законність оперативно-розшукових заходів, проведення яких не потребує дозволу слідчого судді або рішення прокурора, протягом 5 днів з часу повідомлення керівника оперативного підрозділу або його заступника про прийняте рішення щодо проведення таких заходів.

12. У кожному випадку вирішення питання про погодження постанови про продовження строку ведення оперативно-розшукової справи перевіряти обґрунтованість таких постанов і відповідність їх матеріалам справи. При встановленні фактів порушення вимог законодавства при веденні оперативно-розшукових справ вирішувати питання про відповідальність винних працівників.

13. Клопотання про проведення оперативно-розшукових заходів, які тимчасово обмежують конституційні права особи, постанови про проведення оперативної чи контрольованої закупки, контрольованої поставки погоджувати уповноваженим відповідними наказами Генерального прокурора України прокурорам, керівникам міських, районних, міжрайонних та інших прирівняних до них прокуратур.

14. Постанови про продовження строків ведення оперативно-розшукових справ погоджувати керівникам органів прокуратури відповідно до вимог законодавства.

15. Реєструвати клопотання, постанови оперативних підрозділів, які надійшли до прокуратури для погодження, у спеціальному журналі обліку, відобразити в ньому результати їх опрацювання, у тому числі наслідки вивчення ухвал слідчого судді про надання дозволу на проведення оперативно-розшукових заходів, що тимчасово обмежують конституційні права особи.

16. Перевіряти законність закриття оперативно-розшукових справ протягом 10 діб з моменту одержання повідомлення про їх закриття з метою своєчасного реагування на незаконні рішення про закриття таких справ.

16.1. Рішення про скасування постанов про закриття оперативно-розшукової справи, за наявності для цього законних підстав, приймати в цей же строк. У разі погодження із закриттям оперативно-розшукової справи – скласти довідку про обґрунтованість прийнятого рішення.

17. Доручення керівникам правоохоронних органів щодо проведення перевірок у підвідомчих оперативних підрозділах, постанови та письмові вказівки про проведення оперативно-розшукових заходів з метою попередження та виявлення злочинів, розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно відсутніх, підписувати керівникам органів прокуратури, начальникам структурних підрозділів і працівникам, уповноваженим наказом Генерального прокурора України, керівникам міських, районних, міжрайонних та інших прирівняних до них прокуратур.

18. Керівникам відповідних структурних підрозділів Генеральної прокуратури, до компетенції яких віднесено нагляд за оперативно-розшуковою діяльністю, прокурорам обласного та районного рівня забезпечувати контроль за організацією нагляду за виконанням законодавства при здійсненні оперативно-розшукової діяльності, аналізувати матеріали перевірок і надавати підпорядкованим прокурорам необхідну допомогу, вживати заходів щодо забезпечення захисту від розголошення даних, які знаходяться в документах та матеріалах про оперативно-розшукову діяльність піднаглядних органів, регулярно перевіряти стан діловодства, обліку і схоронності таких документів.

19. Визначити основними критеріями оцінки ефективності прокурорського нагляду за додержанням законів при проведенні оперативно-розшукової діяльності:

19.1. Додержання прав людини і громадянина, у тому числі щодо недоторканності особистого життя, житла і таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної кореспонденції та інших форм приватного спілкування, банківських вкладів і рахунків, вжиття невідкладних заходів до поновлення порушених прав та притягнення винних осіб до встановленої законом відповідальності.

19.2. Своєчасність реагування на порушення законності при здійсненні оперативно-розшукової діяльності.

20. Положення наказу у частині здійснення нагляду за додержанням законів оперативними підрозділами органів державної митної служби вступають у дію через рік з часу набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України».

Контроль за виконанням наказу покласти на заступників Генерального прокурора України згідно з розподілом обов'язків, прокурорів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, Дніпровського екологічного прокурора, прокурорів регіонів з питань нагляду за додержанням законів у воєнній сфері.

Наказ надіслати прокурорам Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, Дніпровському екологічному прокурору, прокурорам регіонів з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері, міським, районним, міжрайонним та іншим прирівняним до них прокурорам.

Наказ Генерального прокурора України від 19.09.2005 № 4/1-гн «Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність» вважати таким, що втратив чинність.

**Генеральний прокурор України
державний радник юстиції України**

В.Пшонка